Q U A D E R N S I C P S

És Catalunya feminista?

Percepcions sobre la igualtat entre homes i dones, i estereotips masclistes

Lucía Medina
Maria Freixanet

Abril 2024

ICPS Institut de Ciències Polítiques i Socials

El propòsit de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) és impulsar la recerca i la docència en els camps de les ciències polítiques i socials.

L'ICPS està adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Quaderns ICPS són breus monografies periòdiques que analitzen diversos aspectes de les actituds i el comportament polític de la ciutadania, i que tenen com a un dels seus objectius principals la divulgació científica dels fenòmens polítics entre un públic ampli no especialitzat, però interessat a tenir-ne un millor coneixement.

© ICPS i les diferents autores, 2024

ICPS
Mallorca, 244 pral.
08008 Barcelona
www.icps.cat
(0034) 93 487 10 76

ISSN: 2014-9980

Q U A D E R N S I C P S

És Catalunya feminista?

Percepcions sobre la igualtat entre homes i dones, i estereotips masclistes

Lucía Medina
Maria Freixanet

Abril 2024

Un consorci de:

Diputació Barcelona

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

La societat catalana ha viscut, aquesta última dècada, una sacsejada profunda arrel de l'explosió d'una nova onada feminista d'abast mundial, la quarta en termes històrics. Diversos anys consecutius de manifestacions massives, essent la més emblemàtica la de l'any 2018, van situar les reivindicacions feministes en el punt de mira de l'atenció social i política, i van polititzar en el feminisme noves generacions, especialment de noies.

Aquesta onada representa un trencament amb l'etapa justament precedent, quan s'estengué la sensació que les polítiques d'igualtat ja havien aconseguit quotes més que acceptables d'equitat entre dones i homes en la nostra societat.

Si prenem en consideració el conjunt de tota l'etapa democràtica podem convenir que les condicions de vida i posició social de les dones han canviat i millorat profundament. Més de quatre dècades d'institucionalització del feminisme, de polítiques públiques i de legislació contra la discriminació, la desigualtat entre sexes i contra la violència masclista ens precedeixen. No obstant, no és menys cert que la quarta onada feminista ha actuat sobre la nostra societat com la caiguda d'una bena als ulls, molt especialment en relació a la qüestió de la violència sexual, amb fets de gran impacte com ara el tractament judicial del cas de la violació múltiple de la *Manada* o el fenomen viral del *#MeToo* (*a mi també m'ha passat*). També esclataren una multiplicitat de temes i debats que avui concorren en el feminisme.

En línies generals les institucions han rebut i acollit positivament aquesta explosió feminista d'última onada. A més, les idees centrals del feminisme s'han convertit, per a una majoria rellevant de la societat, en metes socials desitjables, en valors fonamentals a defensar.

Finalment, cal dir que, de forma reactiva a aquesta institucionalització i guany de posició social, s'està produint en el nostre present immediat un procés de reacció ideològica en clau neomasclista. Aquesta reacció és objecte d'atenció i pivota essencialment sobre la idea que "el feminisme ha anat massa lluny" i són els homes, avui dia, els discriminats. Tot i que les dades de desigualtat persisteixen de forma desfavorable cap a les dones i la violència no cessa, aquest relat antifeminista exerceix un impacte important sobre una part de la nostra societat.

L'objectiu d'aquest Quadern és conèixer l'evolució de l'acceptació del feminisme entre l'opinió pública catalana, per després endinsar-nos en l'anàlisi de la influència del vell i el nou sexisme, a partir de les percepcions sobre la situació d'homes i dones quant a la igualtat d'oportunitats i el paper de les dones en el món laboral.

El Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS recull des de 1992 informació sobre si les persones entrevistades estan d'acord o en desacord amb el terme "feminisme". Aquesta pregunta es va deixar de fer durant un temps, però es va reprendre en 2023 per copsar els canvis que pensàvem s'haurien d'haver produït després de la gran volada del feminisme dels darrers anys.

Tanmateix, no podem perdre de vista que es tracta d'una pregunta que pot ser interpretada de moltes maneres. Què entén la gent per feminisme? Està pensant en les idees o en el moviment? I en tot cas, quines idees i/o quina imatge del moviment està prenent com a referents? En un context en què el feminisme és arreu, en què ha guanyat reconeixement social, on des dels governs a les corporacions empresarials es diuen feministes, i on les agendes i les posicions entre corrents feministes radicals i postmodernes difereixen, caldria poder identificar el significat que cada persona assigna al feminisme, perquè la imatge que en tingui pot afectar que s'hi declari a favor o en contra.

Tenint en compte aquestes reserves, en el Sondeig de l'ICPS de 1992 el 47,5% de les persones entrevistades es declarava d'acord amb el feminisme i aquesta xifra ha anat en augment, malgrat algunes oscil·lacions en els anys següents, fins situar-se en el 66,1% en 2003 (veure gràfic 1). En definitiva, un creixement gens menyspreable de 18,6 punts, darrera del qual s'albira la pròpia trajectòria del moviment feminista i el seu impacte sociopolític. Recordem que en la dècada dels noranta es viuen desencadenants com ara la Conferència Mundial de Beijing'95, un moment important de desplegament del feminisme que significà un impuls enorme a les polítiques d'igualtat; o la commoció social per l'assassinat d'Ana Orantes, al qual seguí el reclam d'una llei contra la violència contra les dones.

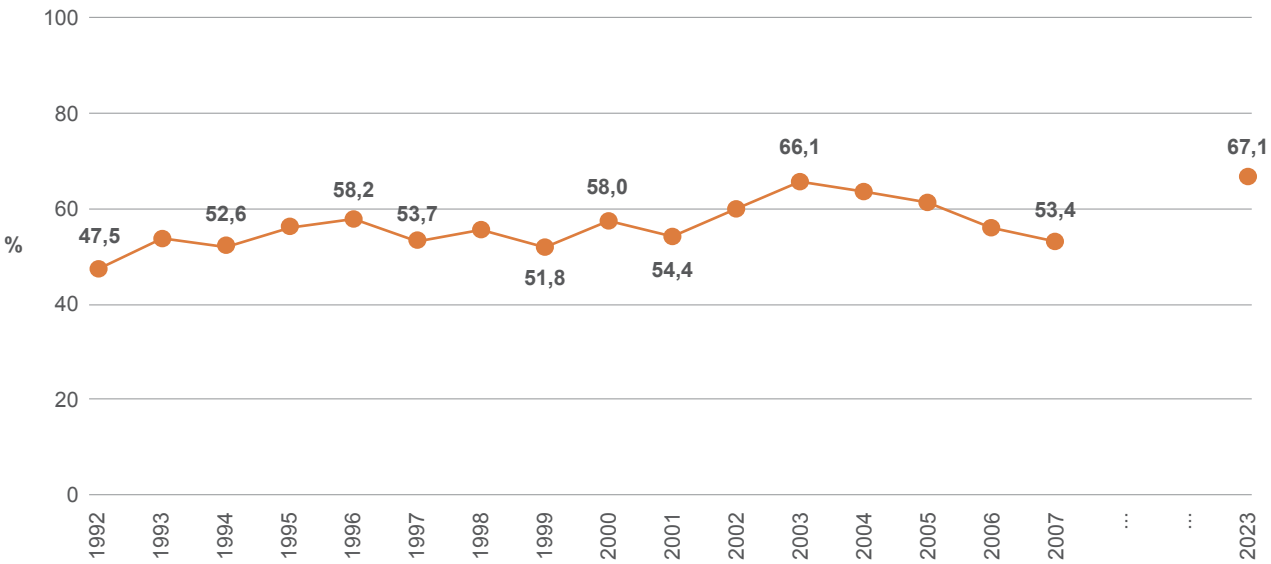
En 2023 el suport al feminisme entre la població catalana major d'edat arriba al 67,1%, reflectint el nou impuls i la forta expansió del moviment feminista dels darrers anys.

Aquest increment en l'adhesió al feminisme s'atura i comença a decaure a partir de 2004, i en 2007, darrer moment de què disposem de resultats fins reprendre la pregunta, el suport al feminisme se situa en el 53,4%. Un percentatge que representa més de la meitat de la població catalana major d'edat, però que alhora evidencia que no ens trobem davant d'un conjunt d'idees o d'un moviment que rebin una aprovació generalitzada de la ciutadania.

Si en 2007 l'acord amb el feminisme decau, en 2023, moment de recuperació de la pregunta en el Sondeig, aquest suport arriba al 67,1%, 13,7 punts per sobre, que reflecteixen el nou impuls i la forta expansió del moviment feminista a nivell mundial de què parlàvem, amb fites internacionals, com la Marxa de les Dones de gener de 2017 a Washington, i nacionals, com el seguiment massiu de la vaga convocada per al 8 de Març de 2018. Les desigualtats entre homes i dones i la violència sexual acaparen bona part del debat públic, estenent l'acord amb el feminisme fins a cotes mai abans registrades.

En aquest moment de major acceptació del feminisme, sorgeix la pregunta sobre si aquesta posició favorable es reparteix entre la població de forma homogènia. Qui tendeix a donar-li suport? Superen les dones els homes? La joventut és mes feminista que la gent més gran? Aquestes qüestions i d'altres són objecte d'anàlisi en els propers apartats.

Gràfic 1.
Evolució de l'acord amb el feminisme, 1992-2023

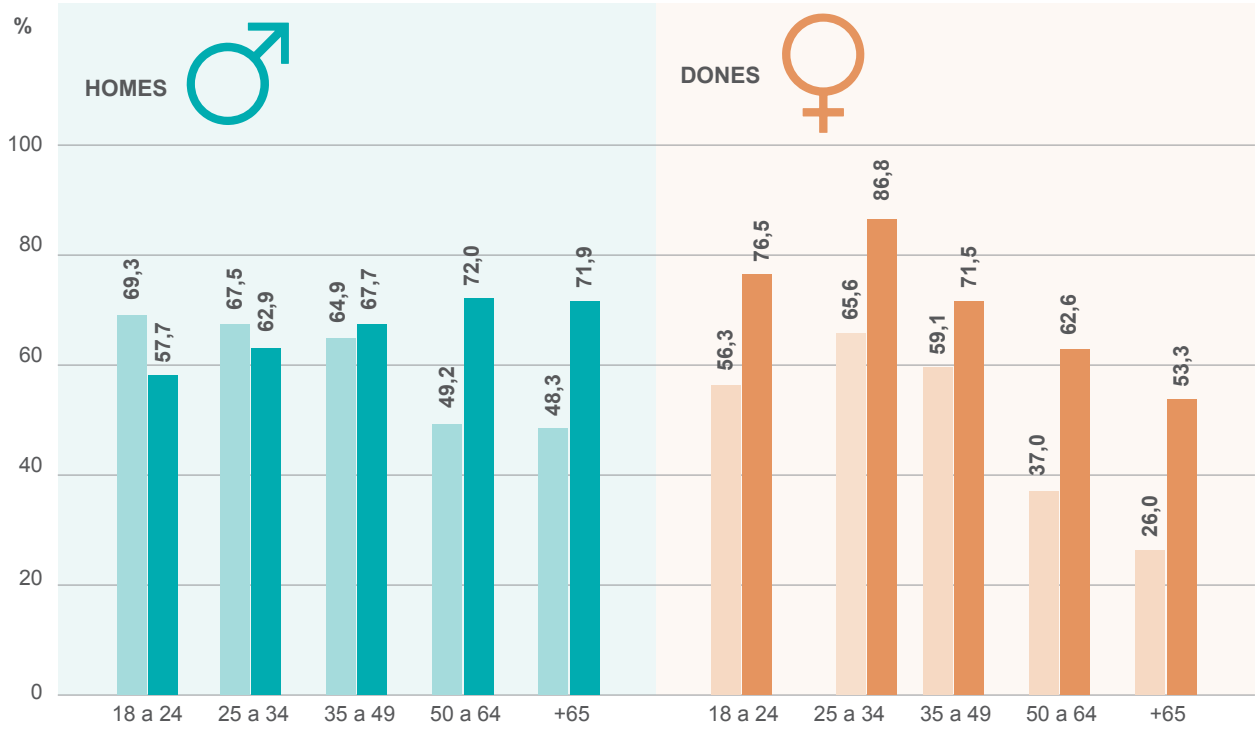
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

Com es distribueix el suport al feminisme entre la població catalana?

Homes i dones de gairebé tots els grups d'edat són, en 2023, més feministes que trenta anys enrere, però el procés d'adhesió al feminisme no s'ha produït d'igual manera entre la població (veure gràfic 2). Observant primerament les dones, veiem que en 1993, el 56,3% de les noies d'entre 18 i 24 anys es mostrava d'acord amb el feminisme, i que aquest percentatge ha crescut fins arribar al 76,5% en 2023. Les noies joves actuals són vint punts més feministes que les joves d'abans. Aquesta tendència al creixement es repeteix per a tots els grups d'edat, essent el col·lectiu més interessant el conformat per les dones més grans: partint d'un grau d'acord amb el feminisme molt baix, el més baix de tots els grups (segmentant per sexe i edat), avui la meitat de les dones de 65 anys i més són feministes: 27,3 punts percentuals més que fa tres dècades.

Homes i dones de gairebé tots els grups d'edat són, en 2023, més feministes que trenta anys enrere, però el procés d'adhesió al feminisme no s'ha produït d'igual manera entre la població.

Gràfic 2.
Evolució de l'acord amb el feminisme, per sexe i grup d'edat (1993-2023).

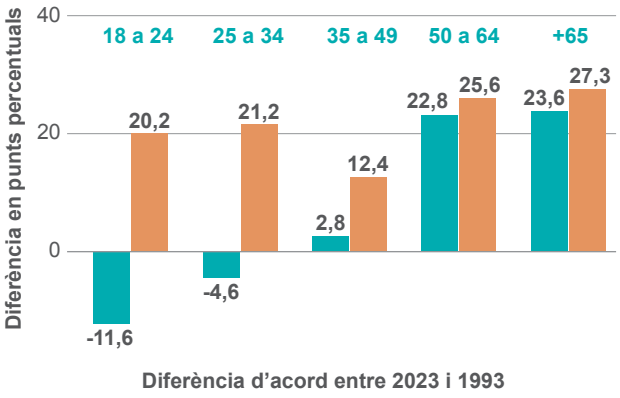

En color més clar les dades corresponents a 1993 i en color més fosc les de 2023
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

En qualsevol cas, la propensió de tots els grups de dones és a l'augment d'aquest acord, mentre que això no passa entre els homes. Perquè si bé els homes més grans – homes a partir dels 50 anys – han viscut un increment importantíssim de suport al feminisme, els homes menors de 35 anys, i sobretot els menors de 25 anys, es declaren menys feministes en 2023 que en 1993.

Més concretament, en 1993 els homes de 50 i més anys ja es posicionaven més d'acord amb el feminisme que les dones de les mateixes edats, i en l'actualitat se situen en cotes de suport encara més altes, per damunt del 70%. En canvi, entre els nois d'edats més joves, en 1993 un 69,3% dels menors de 25 anys estaven d'acord amb el feminisme, mentre que en 2023 aquesta conformitat disminueix fins el 57,7% (11,6 punts percentuals per sota) (veure gràfic 3).

Gràfic 3.
Variació respecte de 1993 de l'acord amb el feminisme en 2023, per sexe i grup d'edat

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

Aquest comportament diferent dels homes joves es pot entendre com el desplegament d'un cas de *backlash*, dit en termes anglosaxons, és a dir, d'una reacció contrària a una idea, o moviment, en aquest cas el feminisme, que provoca animadversió perquè s'ha expandit i ha guanyat popularitat i suport institucional ràpidament. Es fa referència, en aquest sentit, a un grup minoritari, però rellevant, d'homes joves contraris al feminisme principalment pel seu gran èxit i per la reconsideració dels rols de gènere a què els obliga, una tendència que també s'ha detectat en les diferents enquestes sobre valors socials i polítics realitzades en aquests últims anys a Catalunya i en el conjunt d'Espanya.

L'oposició al feminisme d'un grup minoritari però rellevant d'homes joves es pot entendre com una reacció de rebuig a la tendència social actual de ràpida expansió i acolliment del feminisme.

Ara bé, la posició de retrocés d'aquest grup s'ha d'entendre com a resultat d'una barreja d'elements que inclourien:

1. L'aparició de noves generacions educades sota el principi de la igualtat entre sexes.
2. La manca de percepció, en part resultant, de les desigualtats estructurals encara existents, i per tant l'oposició a unes polítiques feministes que es conceben injustes i sense sentit.
3. La sensació d'acusació personal quan les dones han evidenciat la presència sistemàtica de la violència (especialment la sexual) en les seves vides.
4. La irritació davant l'exigència d'un canvi de patrons culturals considerats masclistes.
5. La saturació o rebuig cap a posicions feministes titllades d'ideològiques i institucionalitzades.
6. Tot això abonat per l'aparició a les xarxes socials de discursos profundament sexistes i misògins amb una gran capacitat de penetració entre la joventut.

En definitiva, la identificació amb el feminisme al llarg del temps entre les dones joves (de 18 a 34 anys) ha experimentat un augment molt important, mentre que l'adhesió dels homes joves de les mateixes edats ha decaigut respecte de 1993, obrint una bretxa de gènere en aquestes franges d'edat que no sabem encara com evolucionarà en un futur. Això no resta rellevància al fet que la tendència general és a l'augment del suport al feminisme; i no resta interès a l'elevat suport que declaren les generacions masculines de major edat.

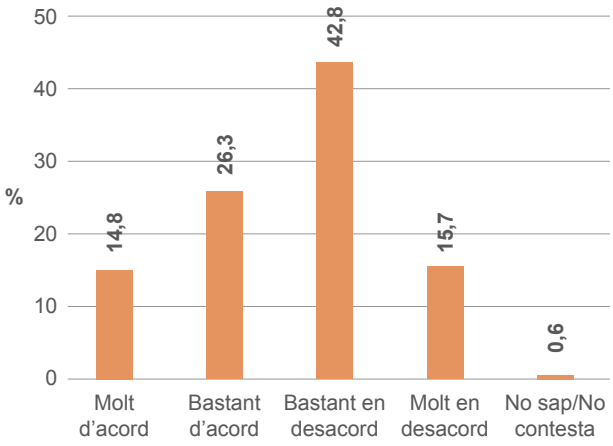
Percepcions sobre la igualtat entre homes i dones, i suport al feminisme

La igualtat entre homes i dones és un dels temes centrals del feminisme i la seva raó de ser. Així, és possible que la creença de viure en una societat pràcticament igualitària dugui al declivi de les reivindicacions feministes, i per contra, la certesa que encara hi ha desigualtats a combatre, les impulsi. En tot cas, la percepció de l'assoliment de la igualtat pot amagar l'existència d'un sexisme conegut com a "modern", per recent i molt més subtil, ja que nega que hi hagi discriminacions contra les dones en societats democràtiques i modernes com la nostra, quan el cert és que encara n'existeixen.

En 2023 el 58,5% de la població es mostrava molt o bastant en desacord amb la idea que la societat ja havia assolit un punt en què homes i dones tenien les mateixes oportunitats, front el 41,1% que pensava el contrari.

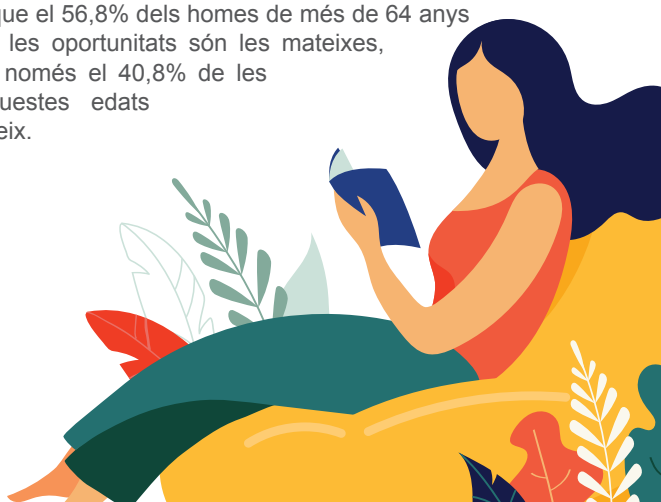
Tenint en compte aquestes consideracions, el 58,5% de la població catalana de 2023 es mostrava molt o bastant en desacord amb la idea que la societat havia arribat a un punt en què homes i dones tenien les mateixes oportunitats, front el 41,1% que pensava el contrari (veure gràfic 4). La balança es decanta, doncs, cap a una percepció de l'existència de desigualtats, però també indica que hi ha una proporció important de persones que opina que ambdós sexes són força iguals, com a mínim quant a les oportunitats de què disposen uns i altres.

Gràfic 4.
Grau d'acord amb l'afirmació "La societat ha assolit un punt en què homes i dones tenen les mateixes oportunitats", 2023

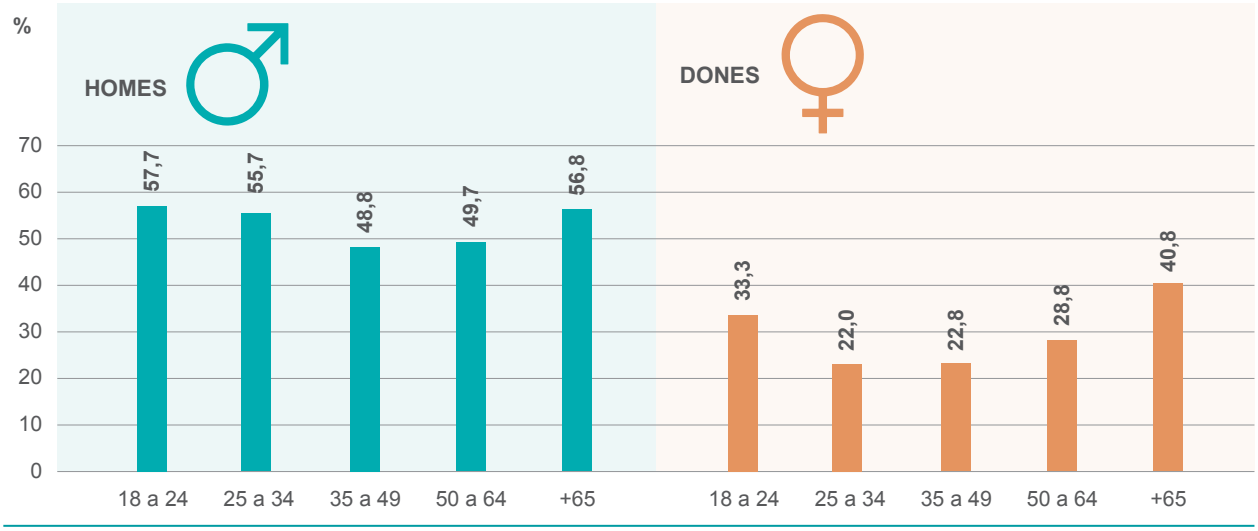

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

Els homes més joves i els més grans són els que més creuen que ja s'ha aconseguit la igualtat d'oportunitats, i els homes de 35 a 64 anys també tendeixen a pensar-ho, encara que una mica menys (veure gràfic 5). En canvi, les dones estan molt més en desacord amb la idea de la consecució de la igualtat. Només el 33,3% de les noies de 18 a 24 anys creu que s'hi ha assolit front el 57,7% dels nois de la mateixa edat. Però el més destacat són les diferències que separen els homes i les dones de 25 a 34 anys, on el 55,7% dels primers afirmen que la societat ja ofereix igualtat d'oportunitats per a ambdós sexes, front el 22% de les dones (més de 34 punts percentuals de diferència). Les distàncies s'escurcen a mida que examinem els grups d'edat més grans, però encara continuen, de manera que el 56,8% dels homes de més de 64 anys declara que les oportunitats són les mateixes, mentre que només el 40,8% de les dones d'aquestes edats opina el mateix.

Gràfic 5.
Molt d'acord o bastant d'acord amb l'afirmació "La societat ha assolit un punt en què homes i dones tenen les mateixes oportunitats", per sexe i grups d'edat, 2023

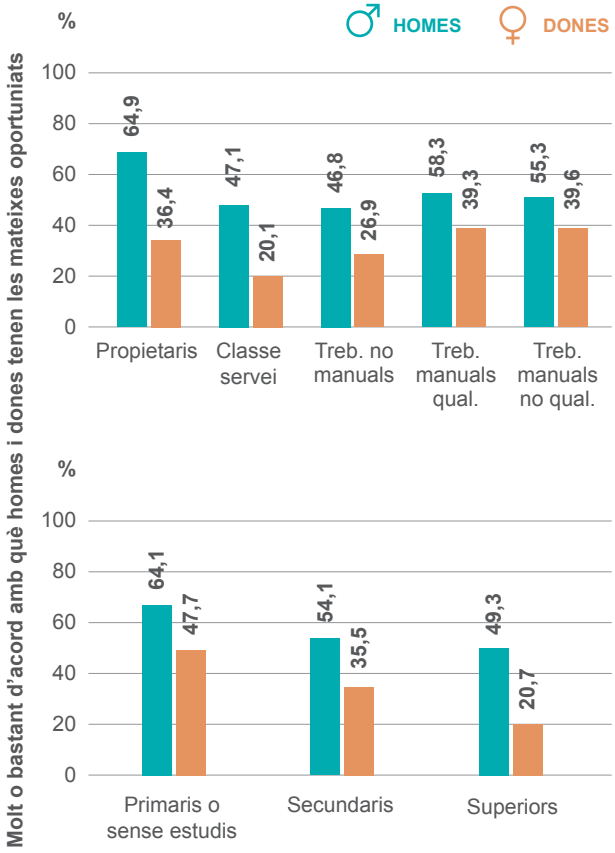

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

Que la posició de màxim desacord amb la idea d'haver aconseguit la igualtat l'expressin les dones d'edats intermèdies ha d'entendre's en relació a què es tracta de les edats en què s'acostuma a evidenciar la divisió sexual del treball en el cas de les parelles heterosexuals. Durant aquesta etapa vital, les dones ja formen part, més o menys estable, del mercat de treball, comencen a tenir criatures i solen fer-se càrrec del gruix de les responsabilitats domèstiques. És en aquest moment que les desigualtats que experimenten respecte dels homes se'ls fan més evidents, ja sigui en el terreny laboral, salarial, de les cures i/o de l'assumpció de responsabilitats quotidianes variades.

Tanmateix, la major percepció de les dones sobre la manca d'igualtat d'oportunitats no només té a veure amb les circumstàncies de les etapes vitals que travessen, sinó que aquestes vivències també es troben molt influïdes pels recursos socioeconòmics amb què compten, com ara la classe social o el nivell educatiu. Així, les dones de classes socials configurades per ocupacions no centrades en el treball manual (sobretot la classe servei, que inclou funcions directives, professionals i tècniques)[1] i les que tenen més estudis es troben molt menys d'acord amb què homes i dones tenen les mateixes oportunitats (veure gràfics 6 i 7). I de forma semblant, les dones que formen part de la classe servei i les universitàries són les que es mostren més d'acord amb el feminisme, apuntant cap a una possible relació entre recursos, percepció de les diferències entre sexes i suport al feminisme (veure gràfics 8 i 9).

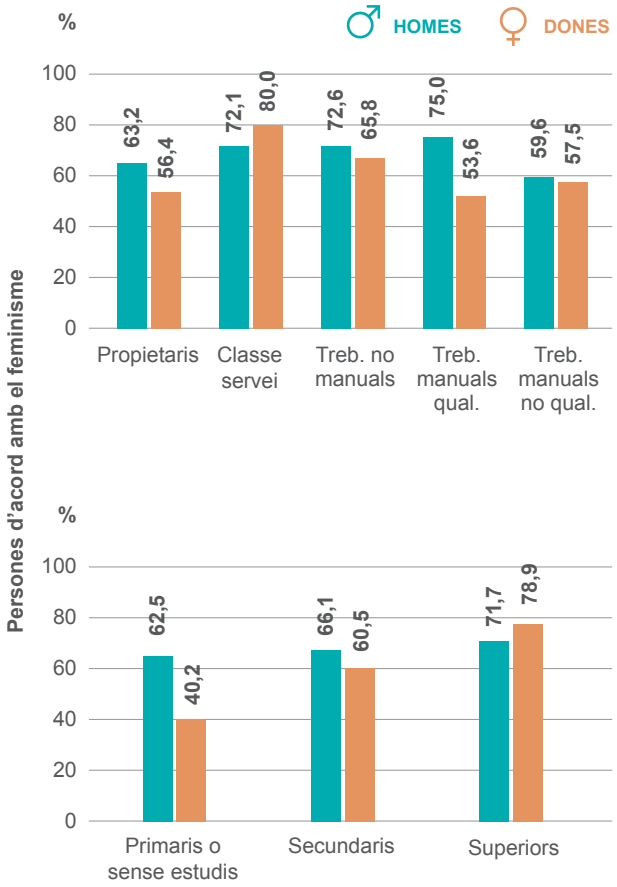
Gràfics 6 i 7.
Igualtat d'oportunitats, classe social i nivell d'estudis, 2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

[1] La classificació de classe social s'ha construït a partir de la informació relativa al lloc que ocupen les persones entrevistades en el mercat de treball. Aquesta informació es recull sobre la seva feina actual o passada, o sobre la feina de la persona que aporta més ingressos a la llar en el cas de les persones entrevistades que no treballin i que tampoc no ho hagin fet amb anterioritat.
El grup dels propietaris inclou a agricultors, empresaris i autònoms. La classe servei es refereix a ocupacions directives, professionals i tècniques. Els treballs no manuals són d'administració, treball d'oficina o comerç. El treball manual qualificat n'inclou de la indústria i la construcció, i el treball manual no qualificat, a més de referir-se als de la indústria o la construcció, inclou treball de serveis i d'assalariat en el sector agrari.

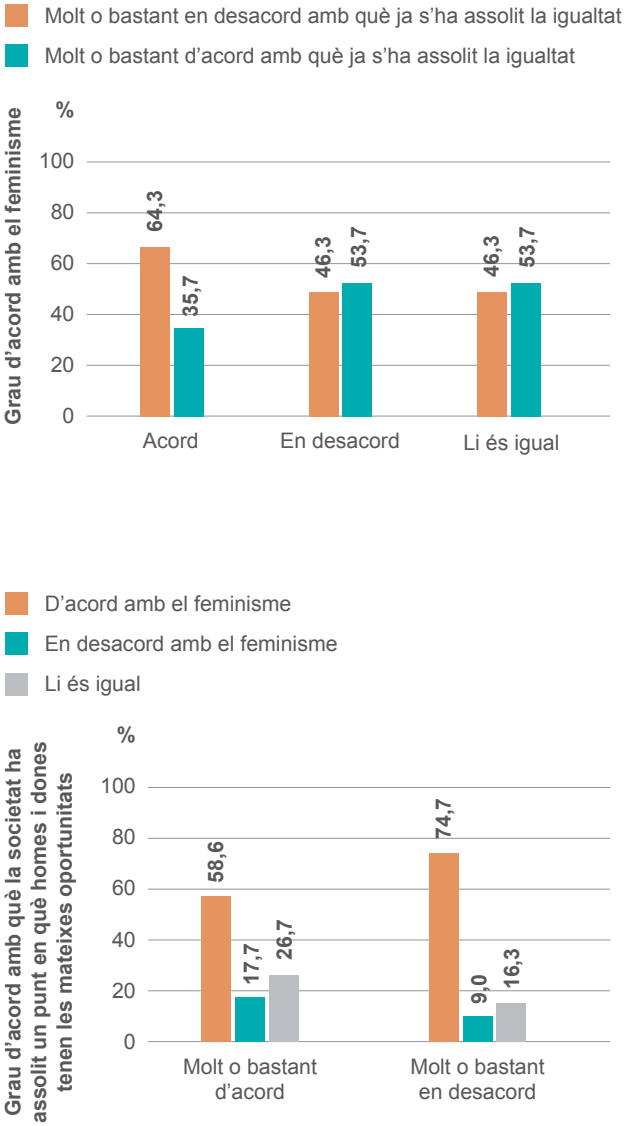
Gràfics 8 i 9.
Acord amb el feminisme, classe social i nivell d'estudis, 2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

De fet, la divisió d'opinions sobre la igualtat guarda una correspondència notable amb les posicions respecte del feminisme. El 64,3% de les les persones que es mostren d'acord amb el feminisme creu que homes i dones no tenen les mateixes oportunitats, i el 74,7% de les persones que no creuen que haguem assolit aquesta igualtat va expressar el seu suport al feminisme (veure gràfics 10 i 11). És a dir, convenir amb el feminisme tendeix a associar-se estretament amb la convicció que homes i dones no es troben en igualtat de condicions respecte de les oportunitats que se'ls ofereix a uns i altres, alhora que creure que hi ha desigualtats entre sexes promou un acord més gran amb el feminisme.

Gràfics 10 i 11.
Igualtat d'oportunitats i acord amb el feminisme, 2023

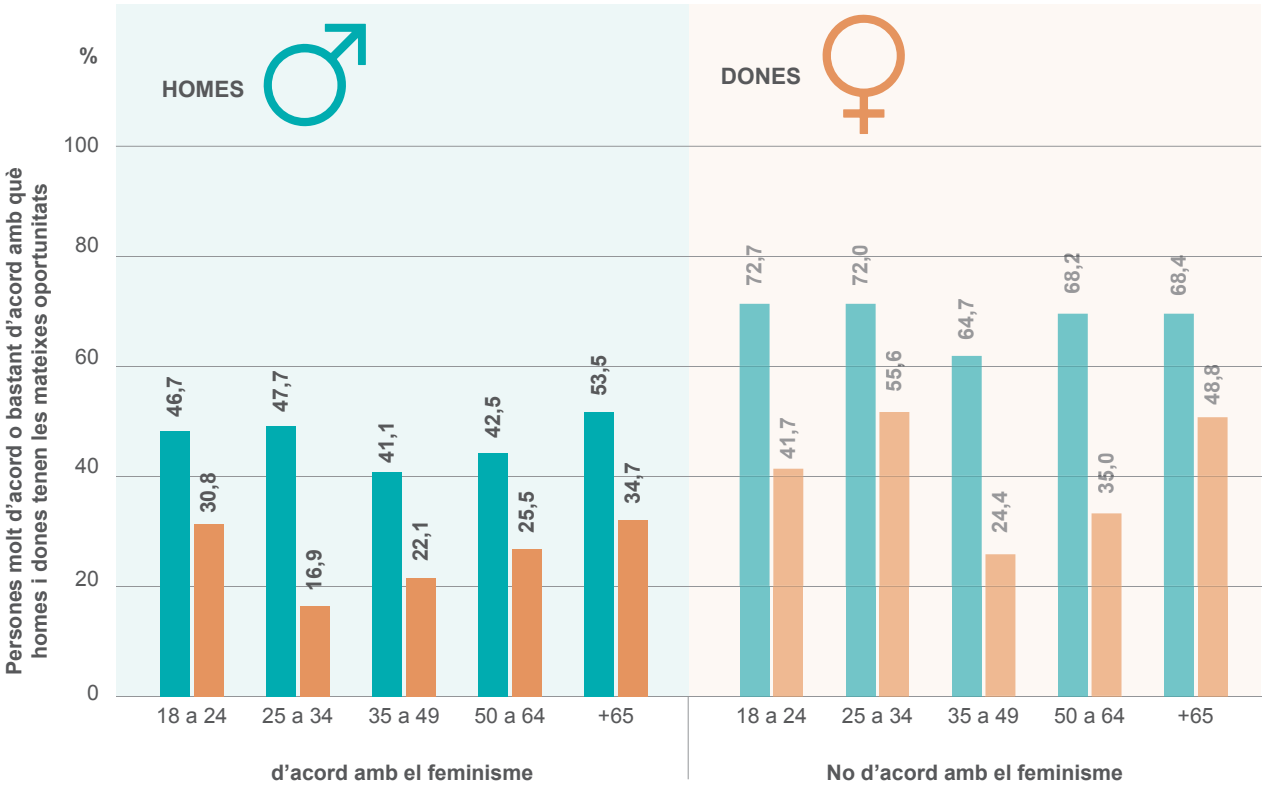
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

La posició més crítica de les dones respecte d'haver aconseguit la igualtat d'oportunitats té a veure també amb la seva posició social i nivell educatiu.

Tanmateix, quan es desagrega aquesta informació per sexe, grups d'edat i coincidència o no amb el feminisme, s'observen diferències importants sobre la percepció del grau d'acompliment de la igualtat d'oportunitats (veure gràfic 12).

Per començar, els homes que es declaren en desacord amb el feminisme o els hi és igual pensen molt més que els homes feministes que ja s'ha arribat a la igualtat, amb diferències d'opinió que oscil·len entre els 26 i 15 punts percentuals segons el grup d'edat que es tracti. Però, el més singular és que quan es comparen els homes i les dones a favor del feminisme, els primers també creuen sobre manera que la igualtat d'oportunitats ja és present en la societat actual, sobretot els joves de 18 a 34 anys i els més grans, mentre que les dones de totes les edats, i en especial les de 25 a 34 tendeixen a pensar que aquesta igualtat no és real.

Gràfic 12.
Grau d'acord amb què homes i dones tenen les mateixes oportunitats, per acord o no amb el feminisme, sexe i grups d'edat, 2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

Aquestes diferències entre homes i dones són interessants perquè indiquen l'existència d'una bretxa rellevant de gènere en la percepció de les desigualtats, bretxa que radica, en part, en les distintes experiències viscudes per uns i altres en les esferes pública i privada. I malgrat que una posició favorable dels homes respecte del feminisme modela la seva visió de les disparitats entre els sexes, fent-los més crítics amb la manca d'equitat, també és cert que l'escletxa entre homes i dones no desapareix. Les dones d'acord amb el feminisme consideren que encara queda molt a fer per assolir la igualtat, mentre que els homes també feministes es mostren relativament més satisfets amb la situació actual (com a mínim quant a la igualtat d'oportunitats).

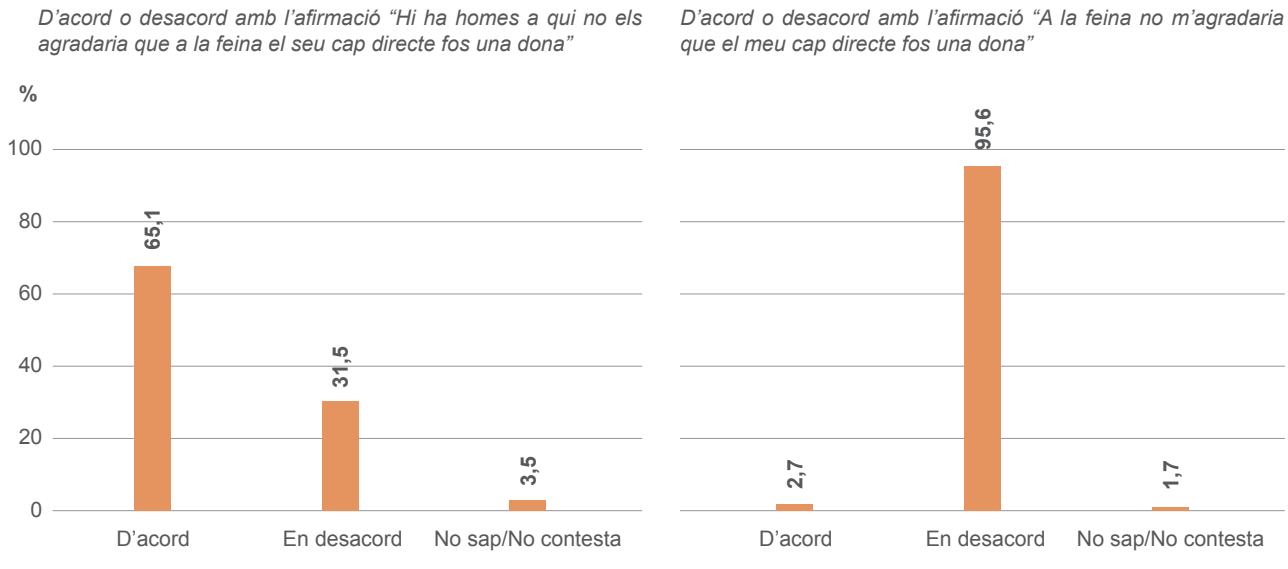
Les dones d'acord amb el feminisme consideren que encara queda molt a fer per assolir la igualtat, mentre que els homes també feministes es mostres relativament més satisfets amb la situació actual.

Percepcions sobre situacions de poder i suport al feminisme

Una forma alternativa de captar les percepcions socials sobre la desigualtat entre els sexes al·ludeix a situacions concretes que indiquen el lloc que ocupen homes i dones en la jerarquia social i les estructures de poder. Una d'aquestes situacions respon al grau d'acceptació per part dels homes (però també de les dones) a tenir un cap directe que sigui dona. Tradicionalment, i fins i tot avui dia, la majoria d'aquestes posicions de poder estan ocupades per homes, existint encara prejudicis respecte de la figura de la "dona que mana". Aquests prejudicis, associats als estereotips del vell sexisme, consideren les dones inferiors i menys capacitades que els homes per exercir funcions d'autoritat.

A fi de copsar les reaccions que provoca aquest vell clixé, el Sondeig recull les respostes a una pregunta que es va formular de dues maneres diferents després de dividir aleatòriament la mostra en dues meitats. A una de les meitats se la va interpel·lar pel seu grau d'acord/desacord amb l'afirmació genèrica: "*hi ha homes a qui no els agradaria que a la feina el seu cap directe fos una dona*"; i a l'altra meitat se li va demanar pel seu grau d'acord/desacord amb l'afirmació: "*a la feina no m'agradaria que el meu cap directe fos una dona*" (veure gràfics 13 i 14).

Gràfic 13 i 14.
Grau d'acord amb tenir dones exercint de cap directe, 2023

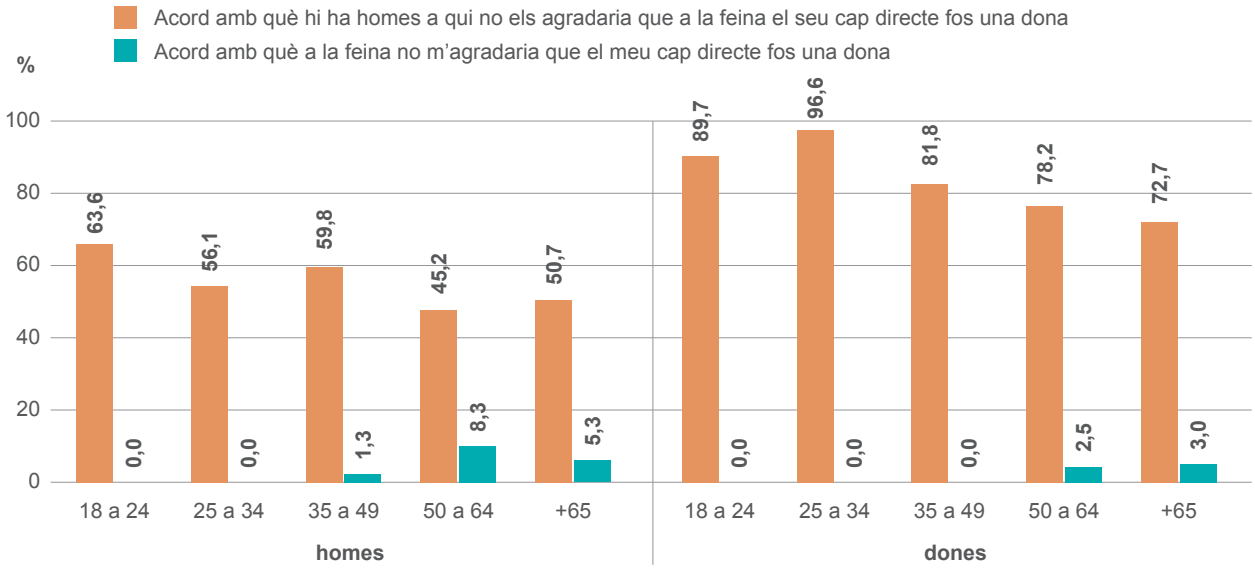
La mostra s'ha dividit aleatòriament en dues meitats i a cadascuna se li ha fet una o altra de les preguntes
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

En el primer cas, el 65,1% de les persones entrevistades va reconèixer que hi ha homes que no ho voldrien un dona com a cap directe, deixant veure aquesta resposta la creença en la persistència d'una antipatia i manca de confiança respecte les dones que exerceixen algun tipus de poder. Es tractaria, doncs, d'una mesura de la impressió compartida d'actituds masclistes en el terreny laboral. En canvi, quan la pregunta es trasllada a l'àmbit de les preferències personals ("no m'agradaria que el meu cap directe fos una dona"), el 95,6% de les persones enquestades es declara en desacord. Aquesta negativa generalitzada és una bona notícia, si bé podria apuntar a la coexistència de persones que realment no els importaria tenir una dona com a cap, amb d'altres que no voldrien però que opten per la correcció política en les seves respostes a fi d'evitar la desaprovació social en relació amb un estereotip sexista tan estès com antiquat.

Tornant a la mesura de la percepció del masclisme a la feina sense personalitzar en la situació de les persones entrevistades, quan s'observa aquesta informació per sexe i grups d'edat, s'hi comproven diferències importants (veure gràfic 15). Les dones de totes les edats es mostren majoritàriament més d'acord que els homes amb la idea que als segons no els agrada tenir una dona com a cap (un 81% de les dones en general front el 54% dels homes), provenint la posició més crítica per part de les dones d'entre 25 i 34 anys (un 96,6%), unes edats en què solen experimentar l'entrada al mercat de treball, i per tant on poden estar vivint l'impacte – no només de la distribució sexual del treball – sinó també de la distribució informal del poder vertical dins l'empresa, institució o organització.

Gràfic 15.
Acord amb el desgrat respecte a tenir dones fent de cap directe, per sexe i grups d'edat, 2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

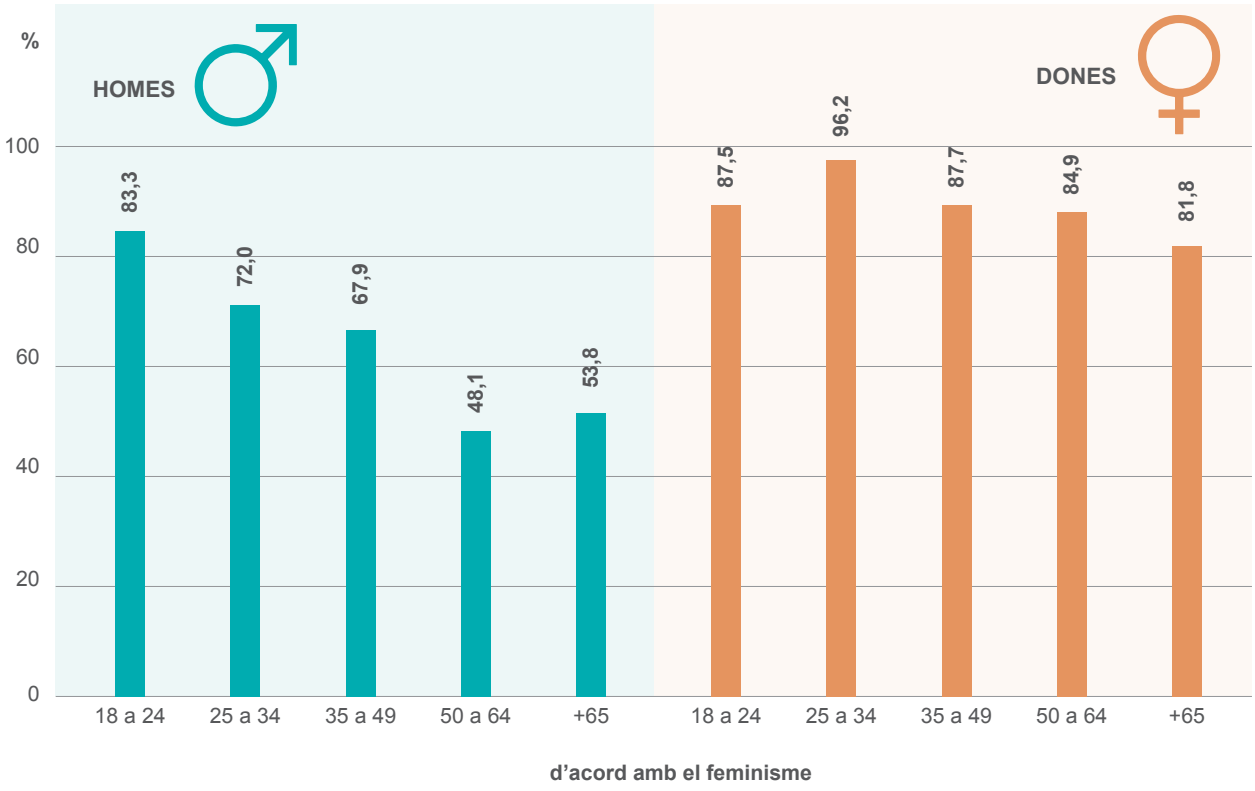
Amb tot, el fet d'estar d'acord amb el feminisme promou un augment en la percepció d'actituds masclistes a la feina, un increment que es revela especialment important entre els homes més joves, de 18 a 24 anys, i també entre els de 25 a 34 anys (veure gràfic 16)[2]. Així, el 83,3% dels primers pensen que hi ha homes a qui no els agrada tenir una dona com a cap, equiparant-se amb les dones feministes de les mateixes edats, que representen el 87,5%. I entre els homes favorables al feminisme de 25 a 34 anys també creix la idea que hi ha homes contraris a rebre ordres d'una dona, però en aquest cas representen un 72% front el 96,2% de les dones.

El fet d'estar d'acord amb el feminisme promou un augment en la percepció d'actituds masclistes a la feina, un increment que es revela especialment important entre els homes més joves, de 18 a 24 anys.

[2] No es presenta el resultat per a les persones que no estan d'acord amb el feminisme perquè no hi ha prou casos, ja que la pregunta del grau d'acord amb què hi ha homes que no els agradaria que el seu cap directe fos una dona, només es va fer a la meitat de la mostra.

Gràfic 16.
Acord amb què hi ha homes a qui no els agradaria que a la feina el seu cap directe fos una dona entre les persones d'acord amb el feminisme, per sexe i grups d'edat, 2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Sondeig d'Opinió Catalunya de l'ICPS

D'altra banda i per acabar, convé destacar el comportament específic dels homes més joves (fins els 34 anys) en relació al feminisme, la igualtat i l'estereotip masclista del paper de les dones a la feina, una especificitat que suggereix que es tracta d'un col·lectiu sotmès a influències contradictòries. En primer lloc, el feminisme els sedueix menys en comparació amb els joves de fa trenta anys. En segon lloc, són el grup més conscient de l'existència d'actituds masclistes en l'àmbit laboral, quan detecten molt més que la resta – sobretot si són feministes – el desgrat masculí a tenir una dona com a cap directe. I en tercer i darrer lloc, els joves tendeixen a considerar que en la societat actual homes i dones gaudeixen de les mateixes oportunitats, una opinió consistent amb la seva experiència formativa i els missatges del seu entorn, que ressalten els canvis profunds i els avenços en les condicions de vida i la posició social de les dones, però que també podria indicar una inclinació a desenvolupar actituds properes al sexisme modern, en especial quan els joves que més pensen que ja s'ha assolit la igualtat d'oportunitats entre ambdós sexes són aquells en desacord o indiferents respecte del feminisme.

Convé destacar el comportament específic dels homes d'entre 18 i 24 anys, en relació al feminisme, la igualtat i l'estereotip masclista del paper de les dones a la feina, una especificitat que suggereix que es tracta d'un col·lectiu sotmès a influències contradictòries.

En definitiva, un col·lectiu d'homes joves susceptible d'un major estudi, en el qual es barregen el refús cap als corrents socials majoritaris, quelcom d'acceptació dels axiomes del sexisme modern, que nega les desigualtats per raó de sexe, i la percepció que els vells prejudicis contra les dones encara continuen vigents.

Conclusions

En el títol d'aquest *Quadern* ens preguntàvem sobre si Catalunya era feminista. En línies generals existeix un acord important a favor del moviment i de les seves idees, un acord que ha crescut en els darrers anys a cavall de l'eclosió d'una nova onada feminista de gran abast.

En 2023 dos de cada tres persones de la població catalana major d'edat es declara d'acord amb el feminisme, un augment significatiu respecte a fa trenta anys; però aquest suport no es distribueix per igual entre la població. Totes les generacions de dones actuals són més feministes que les dones de fa tres dècades; i si bé en els homes grans també es reprodueix aquest patró, la tendència s'inverteix per als homes joves, en part com a reacció de rebuig pel gran creixement i èxit del feminisme en els darrers anys.

En l'actualitat, on la desigualtat entre els sexes ja no és formal sinó informal, no és legal sinó cultural, la majoria de la població, un 58,5%, pensa que la societat encara no ha assolit un punt en què homes i dones tinguin les mateixes oportunitats. Ara bé, aquest grup coexisteix amb un altre no gaire menys nombrós, un 41,1% que pensa que ambdós sexes tenen les mateixes oportunitats.

Els homes són menys crítics que les dones amb la qüestió de la igualtat d'oportunitats i tendeixen a pensar molt més que ja s'hi ha aconseguit. Que es declarin feministes modula les seves respostes, ja sigui perquè veure la realitat a través de les ulleres del feminisme els fa adonar-se que encara romanen desigualtats importants a suprimir, o perquè d'entrada ja creuen que encara hi ha discriminacions per raó de sexe, i aquesta circumstància els torna més sensibles al feminisme. Sigui quina sigui la manera en què es produeix aquest nexe, els homes d'acord amb el feminisme perceben molt més la desigualtat d'oportunitats. Però, ho fan menys que les dones.

La bretxa de gènere quant a les oportunitats continua perquè les experiències d'homes i dones són diferents i desiguals. Les dones són les que més noten la manca d'igualtat al fil de les etapes vitals que travessen, i en què se solen anar afegint la inserció en el mercat laboral, amb la reproducció i la criança, i responsabilitats domèstiques vàries. Més concretament, les dones entre 25 i 34 anys són les que estan menys d'acord amb la idea que homes i dones ja tenen les mateixes oportunitats perquè es troben en un moment vital en què els conflictes relatius al temps, els diners, el poder i les responsabilitats, hi són més presents. També hi influeixen, però, els recursos socioeconòmics i els estudis amb què compten, en tant que elements que faciliten aquesta presa de consciència.

En aquest punt, la no percepció de les desigualtats, però sobretot, la negació de les dades objectives que les demostren, col·loca una part de la societat, i especialment a una part dels homes, en el terreny del sexisme modern, que afirma que ja no hi ha discriminacions contra les dones en societats com la nostra. Paradoxalment, aquest missatge pot arrelar justament per l'aparició de noves generacions de nois i noies educats en la igualtat, crítics contra el vell sexisme, però més exposats als discursos de tall neomasclista, principalment pel que fa als nois.

ICPS
Institut de Ciències Polítiques i Socials
www.icps.cat